

Preek over Filippenzen 4,8.9 – Christelijke vrijheid (Ds. J.C.Schaeffer)

Voorzang: Gezang 457,1.2.3

Votum en Groet

Zingen: Gezang 457,4

Gebet om het licht van de Geest

Schriftlezingen: Spreuken 2 en Filippenzen 3,2-16

Zingen: Psalm 19,3.6

Verkondiging van Filippenzen 4,8.9

Zingen: Gezang 326

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Regels voor het nieuwe leven

Zingen: Psalm 111,4.6

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

U hebt dat vast wel eens meegemaakt – als ouders met tieners.

Dat u met ze in discussie bent.

Over hoe laat ze zaterdagavond thuis moeten zijn.

Of over samen kamperen met hun vriend of vriendin – en dan slapen in één tent.

En dat u dan zegt: *Toen wij zo oud waren als jullie, zeiden onze ouders...*

En – wat is uw ervaring?

Helpt dat een beetje om uw kinderen te overtuigen?

Trouwens, hoe ervaart u het zelf als u op de bijbelkring of op een verjaardag met andere gemeenteleden ergens over in gesprek bent –

één of andere vernieuwing waar u hard voor bent –

veel vaker andere muziekinstrumenten gebruiken in de kerkdienst;

of van tijd tot tijd een toneelstukje om de boodschap van de preek duidelijker te maken –

en de ander zegt: *Al die nieuwigheden!*

Laten we nou maar gewoon doen, zoals we het altijd deden!

Hoe vindt u dat?

Paulus zegt: *Wat u geleerd en overgeleverd is ... doet dat!*

Hoe populair is dat bij ons: overlevering, traditie?

Wie wil er nou graag traditioneel zijn?

Voor heel wat mensen is de traditie niet zo erg in tel.

Wat van huis uit geleerd is wordt vaak aan de kant geschoven.

Kan iets van vroeger wel goed zijn?

We leven toch vandaag!

Trouwens, wat is er vroeger allemaal niet geboden en verboden geweest en met profetisch vuur als goddelijke wet verdedigd, wat nu nog slechts door enkelingen wordt nageleefd?

Vorige week noemde ik al het kaartspel.

Mag ik nog eens een paar dingen noemen?

Wie heeft er onder ons nog moeite mee om op zondag gebruik te maken van de fiets, de auto of het openbaar vervoer?

Wie windt er zich nog over op dat vrouwen en meisjes lange broeken dragen?

Wie houdt er nog een principieel betoog tegen het in huis halen van een kerstboom?

Wie houdt nog overeind dat christelijke echtparen geen voorbehoedsmiddelen mogen gebruiken?

En toch zijn dit allemaal zaken die nog maar enkele tientallen jaren geleden met profetisch gezag van de kansel werden verkondigd en als goddelijke waarheden werden geleerd en overgeleverd.

En die op huisbezoek met verve door ouderlingen werden verdedigd.
Sommigen onder ons hebben dit in hun eigen leven hebben meegemaakt.
Misschien hebben ze er zelf wel aan meegedaan.
Maar vandaag zeggen we: Uit de tijd! Traditie! Achterhaald!

Moeten we dus dit woord van Paulus maar schrappen uit de Bijbel?
Nee, want het is maar de vraag wát ons is geleerd en wát het is dat anderen ons hebben doorgegeven.
En dan mag en moet soms nogal wat overboord.
Er zijn heilige huisjes die afgebroken moeten worden.
Er zijn teveel gedragsregels als al te vanzelfsprekend overgedragen.
En wat is daardoor geen schade aangericht.
Ik wil daar graag vier duidelijke minpunten van aanwijzen.

Allereerst wat ik zo even ook al zei.
Dat bepaalde standpunten met heilig vuur en profetische ernst verdedigd werden, die later toch verlaten werden.
En dat is een bedenkelijke zaak.
Is het niet een misbruik van Gods Naam geweest dat er stevige standpunten zijn ingenomen en harde oordelen zijn geveld, die achteraf toch niet in zijn Woord gegrond bleken te zijn?
En is het een wonder dat zij, die op die oordelen zijn afgeknapt, dat hebben ervaren als onwaarachtige huichelarij?

Een tweede minpunt hangt hier onmiddellijk mee samen .
De zo zwaar verdedigde regels werden vaak gebruikt om anderen te veroordelen.
Om te toetsen of anderen wel goed gereformeerd, wel zuiver op de graat waren.
Als je op zondag reisde of als vrouw te rode lippen had of een broek aandeed – naar de kerk nog wel – dan was je getekend.

Dat leidde weer tot een derde minpunt: oppervlakkigheid in de omgang met elkaar.
Ouderlingen rapporteerden op de kerkeraad van een goed gezin als er aan het vertrouwde patroon werd vastgehouden.
Met de buitenkant was het dan dik in orde.
Maar of dat ook een uiting was van een innig geestelijk contact met God, daar werd vaak niet over gesproken.

En het vierde minpunt tenslotte: het gevaar dat men zekerheid vond in een welomschreven en vertrouwd levenspatroon.
Er was maar al te vaak sprake van vertrouwen op de wet.
Als je maar strikt de regels naleefde kon je het gevoel krijgen dat je het goed deed. Dat er weinig op je was aan te merken.

En dat is een uiterst gevaarlijke zaak, wanneer een christen zijn zekerheid niet uitsluitend baseert op het evangelie van verzoening door het kruis alleen.
Maar wanneer hij een deel van zijn zekerheid ontleent aan zijn goeie gedrag.

Want als dan de regels gaan veranderen en worden herzien, dan kun je het moeilijk krijgen.
Want dan heb je het immers altijd fout gedaan.
Of je weet niet meer waar je aan toe bent.
Wat vraagt God nou wel en wat vraagt Hij niet?

En dan kunnen er twee dingen gebeuren.
Óf je slaat volkomen op hol.
Mét de verouderde regels gooi je het hele geloof overboord.
Óf je klampt je met de moed der wanhoop aan je regeltjes vast.
Die laat je je niet afpakken.
Je wordt er nog eens extra streng in.
Misschien wel met een beroep op wat Paulus hier zegt.

Zegt Paulus niet: *Doe wat u geleerd en overgeleverd is...?*

Maar dat is dan meer op de klank af, dan naar Paulus' bedoeling.

Ja, hoe is het mogelijk dat een wetticist, een regeltjesmens zich zou kunnen beroepen op Paulus.

Juist in deze brief aan de Filippenzen heeft Paulus zich zo duidelijk laten kennen als iemand die heel dat wettische denken en het zoeken van zekerheid in het eigen goeie gedrag hartstochtelijk verfoeide.

Met name in c. 3.

En hij kende het immers van binnenuit.

Hij was er zelf in gepokt en gemazeld.

Maar hij had er radicaal mee gebroken.

Daarom, als hij u oproept te doen wat u is geleerd en overgeleverd, dan bindt hij u niet vast aan een nieuw systeem van regels en voorschriften en onveranderlijke tradities.

Nee, dan roept hij u op tot een nieuwe levenshouding, die hij zelf ook in praktijk bracht.

Vandaar dat hij ook zich zelf ten voorbeeld stelt.

Dan roept hij u op tot mondigheid.

Wie door Christus verlost is, die loopt niet meer aan de leiband van de wet.

Die laat zijn denken, zijn doen en laten niet meer bepalen door regels en voorschriften.

Die kent maar één Heer: Jezus Christus.

En hij loopt aan de leiband van zijn Geest.

Dat is christelijke vrijheid.

Tot die vrijheid heeft Paulus ons al geroepen aan het begin van de brief.

Denk nog maar aan de preek van vorige week over 1,9.

Daar bidt Paulus, dat onze liefde nog steeds meer overvloedig moge zijn in helder inzicht en alle fijngevoeligheid, om te onderscheiden, waarop het aankomt.

Als u vol bent van de liefde van Christus voor u en vol van liefde tot Christus, dan kunt u in uw omstandigheden, in uw leven, groeien in inzicht om tot juiste beslissingen en tot een juist gedrag te komen.

Mondig en in vrijheid.

En zo stelt Paulus het in wezen ook aan het eind van deze brief.

Zonder echt concreet te worden, roept hij zijn lezers op tot een christelijke levenswandel.

Hij maakt daarbij gebruik van een aantal vrij algemene begrippen – waar, waardig, rechtvaardig, rein, enz.

Die termen laat ik nu maar voor wat ze zijn.

Want ik wil graag alle nadruk laten vallen op die tweevoudige opdracht: *bedenkt dat* (vs. 8) en *brengt dat in toepassing*.

Dat betekent: het is aan ons die woorden waar, waardig, rein enz. zelf in te vullen.

Het is aan ons die begrippen zelf te vertalen naar een concreet levensgedrag.

Het is aan ons ze zelf inhoud te geven in een christelijke levensstijl en in een christelijke ethiek.

De Bijbel, gemeente, – en dat zou ik graag ook met nadruk tegen jullie zeggen, jongens en meisje – is geen wetboek, waarin alles tot in de kleinste details geregeld en voorgeschreven is.

De Bijbel is wel maatstaf voor ons denken en de norm voor ons doen en laten.

Maar niet als een handboek is waar je onder de letter t vindt hoe je met de tv om moet gaan en onder de letter k wat de Bijbel vindt van kerkgang (één of twee keer per zondag) of van kamperen met je vriend of vriendin.

Zo gebruikten mijn vrouw en ik vroeger het boek van dr. Spock dat je hielp bij de opvoeding van kleine kinderen.

Als onze baby 's nachts erbarmelijk hilde dan keek je bij de h van huilen wat het kon zijn.

Of als het met zijn handje in de spinazie spletste, dan keken we onder de e van eetgedrag, wat je daar aan doen moest.

Maar zo werkt dat niet met de Bijbel.

Soms kunnen gesprekken worden lamgelegd met de opmerking: *Wijs me maar eens waar dat in de Bijbel staat.*

Waar staat dan dat ik naar de jeugdvereniging moet?

Waar staat dat samenwonen verkeerd is?

En omdat het niet letterlijk zo in de Bijbel staat, denkt zoon- of dochterlief mooi de eigen gang te kunnen gaan. U kent dat wel.

Maar nogmaals, zo werkt dat niet.

De Heilige Geest doet een beroep op onze verantwoordelijkheid.

Christelijke vrijheid heet dat.

En gek is dat – maar velen schrikken voor die vrijheid terug.

Die vinden het veel gemakkelijker als alles in regels vastligt.

Dan weet je waar je aan toe bent.

Dan ligt het vast wat er van je verwacht wordt.

Dan heb je meer zekerheid of je het wel goed doet.

Maar zo werkt dat niet tussen God en ons.

God roept ons tot mondigheid en verantwoordelijkheid.

Gods Geest doet een beroep op ons hart

Op onze fijngevoeligheid voor de liefde van God.

En die liefde leren we alleen maar kennen door vertrouwd te raken met de Bijbel.

Door al lezend in de Bijbel met God op te lopen en te leren wat zijn gedachten zijn.

En de Geest zet ons zelf aan het werk.

De Geest leert ons om allerlei zaken – ook als ze niet letterlijk of zelfs helemaal niet in de Bijbel voorkomen – zelf te bedenken en toe te passen.

Waarbij we moeten onderscheiden waar het op aan komt.

Onderscheiden tussen enerzijds geboden die altijd en overal geldig zijn en die de Schrift ons ook uitdrukkelijk gebiedt.

Denk b.v. maar aan de tien woorden van het verbond.

En anderzijds tussen regels en gedragslijnen die daaruit zijn af te leiden.

Maar die kunnen verschillen van eeuw tot eeuw en van situatie tot situatie.

Kijk, dat is onze vrijheid!

Die vrijheid biedt ons de ruimte om op een gegeven moment bepaalde regels af te schaffen en voor verouderd te verklaren.

Als tijden en omstandigheden veranderen mogen ook christelijke gedragsregels veranderen.

Die veranderingen zie je trouwens al optreden binnen de grenzen van de Bijbel.

En die veranderingen mogen ook nu plaats vinden.

Echte christelijke vrijheid betekent dat we niet klakkeloos bij het oude blijven.

Maar ook dat we niet klakkeloos veranderen louter en alleen om het veranderen.

Echte christelijke vrijheid betekent een openheid naar God.

En het betekent een beweeglijkheid in het voortdurend toetsen van onze regels en opvattingen.

Dan behouden we het goede en wat verouderd blijkt schaffen we af of vernieuwen we.

Dat, gemeente, is de vrijheid van de Geest.

En het is deze vrijheid die we als ouders ook onze kinderen moeten leren.

We zijn er niet klaar mee hun een aantal regeltjes over te dragen.

Maar we moeten hen brengen bij Jezus en door Jezus bij de Vader.

Wij moeten hen leren van God te gaan houden.

Wij moeten hen leren, doordrongen van zijn liefde en vervuld van zijn Geest ook zelf te gaan bedenken wat Hij van hen vraagt.

En dat dan in eigen verantwoordelijkheid te gaan toepassen.

Het doel van onze opvoeding moet zijn dat onze kinderen bepaalde dingen gaan doen en andere dingen gaan laten – niet omdat het zo moet of omdat het niet zo hoort – maar omdat ze er zelf van overtuigd zijn dat het zo goed is. Omdat ze zelf, vanuit hun eigen band met God, hebben leren begrijpen waaróm ze doen zoals ze doen.

Vindt u dat ook niet het moeilijkste van opvoeden, vaders en moeders?

Ik wel!

Dat brengt me dan ook bij een ander punt, waarvoor ik uw aandacht wil vragen.

Nl. de verhouding van onze persoonlijke en onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid.

Hebben we elkaar niet hard nodig bij het bedenken en toepassen van wat ons is geleerd en toevertrouwd?

Is dat niet de rijkdom van de geloofsgemeenschap, dat God ons als leden van het lichaam van Christus aan elkaar gegeven heeft om elkaar in het verstaan van zijn wil te helpen en te ondersteunen?

Zoals zo vaak heeft Paulus ook hier zijn vermaning gesteld in de 2e persoon meervoud.

Broeders en zusters, al wat waar, waardig, enz. is, bedenkt dat.

Wat u allen samen en ieder voor zich geleerd en overgeleverd is, brengt dat in toepassing.

We hebben hierin een opdracht en een roeping t.o.v. elkaar.

En ik denk dat deze roeping juist in onze tijd niet uit het oog verloren mag worden.

Want de geest van onze tijd is dat ieder voor zichzelf maar uit moet maken wat-ie goed vindt en juist acht.

Wie is de ander, dat hij mij iets kan opleggen?

En wie ben ik, dat ik me met een andermans gedrag of mening mag bemoeien.

En we geven er dan een vrome draai aan door juist die geestelijke mondigheid en de eigen persoonlijke vrijheid te benadrukken.

Nu, die vrijheid – die mag niet weer verspeeld worden.

Inderdaad, iedere gelovige zal persoonlijk tegenover God verantwoording moeten afleggen van zijn denken en zijn leven.

Maar hoort die persoonlijke verantwoordelijkheid niet te zijn ingebed in een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid?

Is het niet de roeping van de gemeenschap de enkeling in haar midden te dienen met een gezamenlijke bezinning op allerlei vragen die zich kunnen voordoen?

Ik denk aan vragen op het gebied van abortus, euthanasie, seksualiteit, gezinsvorming, m.b.t. het gezag of de man-vrouw-verhouding.

Maar ook aan vragen m.b.t. de opvoeding van onze kinderen, die te maken hebben met tv-kijken, geldbesteding, barbezoek, drankgebruik, zondagsheiliging e.d.

Heerst er onder ons niet een bepaalde schroom om elkaars gedrag in dezen te beoordelen, in vragende of vermanende zin?

En andersom, accepteren we het als anderen ons daarop kritisch aanspreken?

Maar ik herhaal dat we hierin elkaar nodig hebben.

M.n. ook de ouders van jonge en opgroeiende kinderen zouden elkaar hierin tot steun kunnen zijn.

Een pleidooi dus voor de opvoedkring en om daar een goed gebruik van te maken.

Immers, bij het bedenken en toepassen van wat ons is geleerd en toevertrouwd, geeft de Bijbel aan ouders en ook ambtsdragers het voortouw in handen.

Kinderen zijn voor het verstaan van Gods wil in eerste instantie op hun ouders aangewezen.

Ik denk aan wat we lezen in Spreuken:

Mijn zoon, indien gij mijn woorden aanneemt en mijn geboden bij u bewaart, zodat uw oor de wijsheid opmerkt ... indien gij haar zoekt als zilver ... dan zult u de vreze des HEEREN verstaan en de kennis Gods vinden.

En in een volgend hoofdstuk:

Bewaar, mijn zoon, het gebod van uw vader en verwerp de onderwijzing van uw moeder niet. Bind ze bestendig op uw hart, hang ze om uw hals.

En dan is het boek Spreuken één treffende illustratie van wijze toepassing van de geboden die God in zijn wet gegeven heeft.

Met als doel: de jeugd van Gods volk beschermen.

Maar je kunt je afvragen hoe effectief die bescherming geweest zal zijn als al die door de Spreukendichter genoemde ouders zich de persoonlijke luxe hadden veroorloofd om ieder voor zich volkomen individueel, los van de andere ouders, hun kinderen raad en advies te geven.

En dat geldt vandaag niet minder.

Je botst er als ouders nog al eens tegenop dat je van je kind te horen krijgt: *Waarom mag ik niet naar die serie kijken?*

Bij Jantje kijken ze er ook naar.

Waarom mag ik 's zaterdagavonds niet om zo laat thuis komen?

De ouders van Marietje hebben daar geen enkel probleem mee.

En dat zijn toch ook mensen van de kerk.

U kunt die voorbeelden zelf wel aanvullen, neem ik aan.

Dat kan voor onze jongens en meisjes een groot stuk onduidelijkheid scheppen.

En het veroorzaakt ook een enorm brok onrust en onvrede.

Nee, ik pleit niet voor een strakke eenvormigheid op deze gebieden.

We moeten niet een uniform levenspatroon nastreven.

We mogen om Christus' wil onze christelijke vrijheid niet weer inruilen voor een nieuwe wet.

Maar het is wel van groot belang hierin meer met elkaar van gedachten wisselen.

Samen op zoek gaan, samen bedenken wat waar is en rein en beminnelijk.

Samen toepassen wat ons is geleerd en overgeleverd.

Onder de belofte dat de God van de vrede dan met ons zal zijn.

Vrede, in de betekenis van harmonie, vastheid, stabiliteit.

We hebben elkaar nodig, hard nodig.

We mogen niet klakkeloos nakauwen wat het voorgeslacht ons meegaf.

Maar we moeten evenmin ieder op eigen houtje maar wat aanrommelen en een weg zien te vinden.

God, de God van de vrede, gaf ons niet voor niets aan elkaar.

Want ook voor ons doen en laten en een christelijke levensstijl Anno Domini 2002 geldt wat Paulus schreef aan de Romeinen (15,5v):

De God nu der volharding en der vertroosting, geve u eensgezind te van hetzelfde gevoelen te zijn naar het voorbeeld van Christus Jezus, opdat gij eendrachtig uit één mond de God en Vader van onze Heer Jezus Christus moogt verheerlijken.

AMEN.